

REGIMURILE COMERCIALE APLICABILE ȚĂRILOR ÎN CURS DE DEZVOLTARE

Politica de dezvoltare promovată de UE subliniază importanța comerțului și se concentrează asupra țărilor care au cea mai mare nevoie de ajutor. Sistemul generalizat de preferințe oferă țărilor în curs de dezvoltare acces preferențial la piața UE pentru unele categorii de bunuri. Acordurile de parteneriat economic asigură un tratament comercial preferențial pentru țări din Africa, zona Caraibilor și Pacific, iar regimul „Totul în afară de arme” este în vigoare pentru țările cel mai puțin dezvoltate. Aceste sisteme sunt conforme cu normele Organizației Mondiale a Comerțului.

TEMEI JURIDIC

Temeiul juridic al politicii comerciale comune îl constituie articolul 207 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE). La articolul 188 alineatul (2) din TFUE se precizează că, în punerea în aplicare a politicii comerciale comune, se aplică procedura legislativă ordinară, care implică aprobarea Parlamentului.

În temeiul articolului 218 din TFUE, aprobarea Parlamentului este necesară pentru încheierea de acorduri comerciale internaționale precum acordurile de parteneriat economic (APE).

UE - COMERȚ ȘI DEZVOLTARE

Comunicarea Comisiei din 2012 intitulată „Comerț, creștere și dezvoltare: Adaptarea politicii comerciale și de investiții pentru țările care au cel mai mult nevoie de sprijin”^[1] a marcat o schimbare importantă a paradigmei de comerț și dezvoltare a UE. Chiar dacă a plasat din nou comerțul în centrul strategiilor de dezvoltare, comunicarea a subliniat că este tot mai necesar să se țină seama de diferențele dintre țările în curs de dezvoltare, pentru a se acorda o mai mare atenție celor care au cel mai mult nevoie de sprijin. Comunicarea a vizat multiplicarea sinergiilor dintre politicile comerciale și cele de dezvoltare, cu respectarea principiului coerenței politicilor UE în favoarea dezvoltării și a comunicării din 2011 privind o agendă a schimbării^[2] și a reafirmat că este important să se respecte valorile esențiale ale UE, printre care drepturile omului.

La nivel multilateral, UE sprijină Agenda de dezvoltare a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), care a fost lansată la Doha în 2001. În octombrie 2015, UE a ratificat acordul privind facilitarea comerțului, încheiat în cadrul celei de a noua Conferințe

[1] [COM\(2012\)0022](#).

[2] „Creșterea impactului politicii UE în domeniul dezvoltării: o agendă a schimbării” ([COM\(2011\)0637](#)).

ministeriale a OMC de la Bali, care este deosebit de important pentru țările în curs de dezvoltare și fără ieșire la mare. La cea de-a 10-a conferință ministerială a OMC care a avut loc la Nairobi, UE, împreună cu alți membri ai OMC, a fost activă în promovarea altor aspecte de interes pentru țările în curs de dezvoltare. Cu toate acestea, rezultatele celei de a 11-a Conferințe ministeriale a OMC de la Buenos Aires (2017) și ale celei de a 12-a Conferințe ministeriale a OMC de la Geneva (2022) nu au consolidat dispozițiile existente privind tratamentul special și diferențiat pentru a le face mai precise, mai eficiente sau mai operaționale și pentru a crea un sistem bazat pe norme mai echilibrat.

Inițiativa [privind ajutorul pentru comerț](#), lansată în decembrie 2005 cu ocazia Conferinței ministeriale a OMC, este o completare a Agendei de dezvoltare de la Doha și acordă sprijin în vederea consolidării capacităților comerciale pentru a crea creștere economică și a combate sărăcia. În 2007, UE a adoptat o [strategie specială privind ajutorul pentru comerț](#), care a fost actualizată pentru a fi în concordanță cu [Agenda ONU 2030 pentru dezvoltare durabilă](#), cu [Consensul european privind dezvoltarea](#) și cu [Strategia globală a UE](#). În iulie 2017, Comisia a publicat un [raport](#), care a fost urmat de o nouă [comunicare](#) în noiembrie 2017. La 11 decembrie 2017, Consiliul a adoptat concluziile sale în acest sens, iar Parlamentul a organizat o [audiere](#) în august 2017. Raportul UE din 2022 privind progresele înregistrate în ceea ce privește ajutorul pentru comerț confirmă faptul că UE și statele sale membre sunt principalii furnizori de ajutor pentru comerț la nivel mondial, contribuind cu 23 de miliarde EUR în 2020, o cifră în creștere față de cele 17,9 miliarde EUR în 2019, de care au beneficiat aproximativ 140 de țări și teritorii eligibile pentru asistență oficială pentru dezvoltare. Aceasta reprezintă aproximativ 38 % din fondurile de ajutor pentru comerț de la nivel mondial și o creștere de 44 % față de 2018.

SISTEMUL GENERALIZAT DE PREFERINȚE

[Obiectivul Sistemului generalizat de preferințe](#) (SGP) este de a facilita accesul țărilor și teritoriilor în curs de dezvoltare pe piața UE prin reducerea tarifelor aplicate bunurilor care provin din aceste țări. Inițial, UE a acordat preferințe tarifare unilaterale pentru a genera venituri suplimentare din export pentru țările în curs de dezvoltare, pentru ca acestea să poată fi reinvestite în dezvoltarea durabilă din aceste țări. În urma reformei din 2012^[3], regimul SGP a fost orientat mai mult către țările care au cel mai mult nevoie de sprijin – țările cel mai puțin dezvoltate, menținându-se, în același timp, cele [trei componente](#) ale sistemului. Prima componentă este SGP standard: un regim comercial autonom prin care UE oferă pentru anumite bunuri străine acces preferențial nerez reciproc pe piața UE sub formă de tarife reduse sau zero. A doua componentă, SGP+, este un regim specific de încurajare, care oferă reduceri tarifare țărilor vulnerabile care au ratificat și au pus în aplicare convenții internaționale referitoare la drepturile omului, drepturile lucrătorilor, protecția mediului și buna guvernare. A treia componentă este inițiativa „Totul în afară de arme” (EBA – „Everything But Arms”), care garantează acces în UE fără cote și fără taxe vamale pentru toate produsele, cu excepția armelor și munițiilor, care provin din 48 dintre țările cel mai puțin dezvoltate.

[3]Regulamentul (UE) nr. 978/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2012 de aplicare a unui sistem generalizat de preferințe tarifare și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 732/2008 al Consiliului, JO L 303, 31.10.2012, p. 1.

Criteriile de eligibilitate pentru „SGP standard”, care oferă o reducere a taxelor de aproximativ 66 % la toate liniile tarifare, au fost înăsprite pentru a include doar țările cele mai vulnerabile și cu venituri reduse sau medii inferioare. Drept urmare, grupul țărilor beneficiare a fost redus în mod semnificativ, de la 176 la 23 în perioada 2016-2017, respectiv la numai 15 în 2020, țările clasificate de Banca Mondială ca țări cu venituri ridicate sau medii superioare fiind eliminate treptat din sistem.

SGP+, regimul special de încurajare a dezvoltării durabile și a bunei guvernante, prevede în continuare taxe vamale zero pentru aproximativ 66 % din toate liniile tarifare care sunt desemnate în cadrul SGP standard pentru țările în curs de dezvoltare considerate vulnerabile. Participarea la acest regim depinde însă de ratificarea și punerea în aplicare de către țările respective a 27 de convenții internaționale relevante pentru dezvoltarea durabilă, printre care se numără convenții privind drepturile fundamentale ale omului, convenții privind drepturile lucrătorilor și unele convenții privind protecția mediului, precum și convenții referitoare la combaterea producției și traficului de droguri ilegale. Nerespectarea acestor cerințe duce la suspendarea concesiilor tarifare. Lista beneficiarilor numără opt țări. Aceste două sisteme SGP urmau să expire inițial în decembrie 2023, dar au fost prelungite până în decembrie 2027, întrucât un nou regulament SGP este în prezent în curs de dezbateră între Parlament și Consiliu. Noul regulament ar trebui să continue aceeași politică de promovare a dezvoltării economice, sociale și de mediu durabile a țărilor beneficiare, inclusiv respectarea bunei guvernante și a drepturilor omului, cu scopul principal de a eradica sărăcia.

Inițiativa „Totul în afară de arme” oferă acces fără cote și fără taxe vamale pentru toate produsele importate din 48 de țări cel mai puțin dezvoltate, cu excepția armelor și munițiilor, pe o perioadă nelimitată. Dintre acestea, 34 sunt țări din Africa, opt din Asia, cinci din zona Pacificului, iar una este din Caraibi (Haiti). Toate țările care au semnat și ratificat acorduri de liber-schimb (ALS) cu UE vor înceta automat să mai beneficieze de tratament preferențial, indiferent de nivelul lor de dezvoltare.

ACORDURI DE PARTENERIAT ECONOMIC

În temeiul Acordului de la Cotonou din 2000, acordurile de parteneriat economic (APE) au devenit principalul instrument de promovare a comerțului între UE și țările din Africa, zona Caraibelor și Pacific. Aceste acorduri reprezintă piatra de temelie a relațiilor comerciale ACP-UE, constituie unul dintre cei trei piloni ai acordului de la Cotonou și sunt concepute astfel încât să fie compatibile cu principiile OMC. Ele înlocuiesc treptat regimul comercial preferențial unilateral al UE.

Negocierile privind APE, care au fost lansate în 2002, erau prevăzute să se încheie până în 2008. Deoarece procesul de negociere a durat mult mai mult decât se anticipase, UE a adoptat un regulament privind accesul pe piață pentru a asigura un regim temporar de acces pe piață până în 2014, care a fost ulterior prelungit pentru încă doi ani, până la definitivarea procesului de încheiere, semnare și ratificare a APE. Procesul nu a creat dimensiunea regională dorită deoarece, la data expirării regulamentului privind accesul pe piață (1 octombrie 2016), doar două regiuni complete semnaseră un APE (niciunul dintre ele nefiind încă ratificat) și doar un singur APE

regional era în vigoare. Începând cu 28 iulie 2016, Regulamentul privind accesul pe piață a fost abrogat și înlocuit cu Regulamentul (UE) 2016/1076 al Parlamentului European și al Consiliului din 8 iunie 2016^[4]. Acordurile de parteneriat economic vor fi probabil menținute, chiar dacă Acordul de la Cotonou a expirat în decembrie 2020, și vor continua să joace un rol central în parteneriatul de după Cotonou, cu atât mai mult cu cât un proiect de acord a fost aprobat de Consiliu la 20 iulie 2023 și este în curs de revizuire de către Parlamentul European.

SITUAȚIA ACTUALĂ

Primul APE a fost Acordul de parteneriat economic al [Forumului Caraibilor](#) (Cariforum), semnat în octombrie 2008 și aprobat de Parlament la 25 martie 2009. Acordul este actualmente în vigoare în mod provizoriu, instituțiile sale comune se reunesc periodic începând din 2010 și el a fost revizuit prima dată în 2015. Ambele părți instituie un sistem comun de monitorizare pentru a măsura punerea în aplicare și impactul APE. Sunt în curs de desfășurare negocieri pentru acordul de protejare a anumitor indicații geografice, precum și un studiu de evaluare ex post privind primii 10 ani de punere în aplicare.

[Africa de Vest](#): negocierile privind un APE regional între UE și 16 țări din Africa de Vest au fost încheiate în februarie 2014. Toate statele membre ale UE și 15 dintre statele Africii de Vest, cu excepția Nigeriei, au semnat APE. La 9 august 2017, Mauritania și Comunitatea Economică a Statelor din Africa de Vest (ECOWAS) au semnat un acord de asociere pentru a defini participarea acestei țări la politica comercială a ECOWAS, inclusiv la APE. Între timp, Cote d'Ivoire și Ghana au semnat APE bilaterale „interimare” la 26 noiembrie 2008 și, respectiv, la 28 iulie 2016. Parlamentul European și-a dat aprobarea la 1 decembrie 2016 și ambele acorduri interimare sunt aplicate de atunci cu titlu provizoriu. Ghana și UE au aprobat oferta de acces integral pe piață și calendarul propus de Ghana. Ghana a început să își liberalizeze piața pentru produsele din UE în 2020, procesul urmând să fie finalizat până în 2029. Părțile au convenit, de asemenea, asupra versiunii finale a Protocolului privind regulile de origine.

[Africa Centrală](#): Camerunul a fost singura țară din regiunea Africii Centrale care a semnat APE cu UE, la 15 ianuarie 2009. Parlamentul European a aprobat acest acord în iunie 2013. În iulie 2014, Parlamentul din Camerun a ratificat acordul, iar la 4 august 2014 acordul a intrat în faza de aplicare provizorie. Între timp, se întrețin contacte între această regiune și UE privind aderarea altor țări din Africa Centrală, dar nu a fost semnat încă niciun APE regional.

[Africa de Est și de Sud](#): în 2009, patru țări din regiune (Mauritius, Seychelles, Zimbabwe și Madagascar) au semnat un APE care se aplică în mod provizoriu din 14 mai 2012. Parlamentul l-a aprobat la 17 ianuarie 2013. Acordul este deschis și altor țări, iar Insulele Comore l-au semnat în iulie 2017. Aplicarea sa provizorie a început la 7 februarie 2019. Sunt în curs de desfășurare negocieri pentru extinderea domeniului de aplicare al APE, inclusiv la toate aspectele legate de comerț, cum ar fi legătura

[4]Regulamentul (UE) 2016/1076 al Parlamentului European și al Consiliului din 8 iunie 2016 privind aplicarea la produsele originare din anumite state care fac parte din grupul statelor din Africa, zona Caraibilor și Pacific (ACP) a regimurilor prevăzute în acordurile privind stabilirea sau care conduc la stabilirea acordurilor de parteneriat economic, JO L 185, 8.7.2016, p. 1.

dintre comerț și dezvoltarea durabilă, pe lângă constituirea de organisme consultative ale societății civile și parlamente, iar ultima rundă de negocieri a avut loc în iulie 2023.

[Comunitatea Africii de Est](#): negocierile privind APE regional au fost încheiate cu succes la 16 octombrie 2014. La 1 septembrie 2016, Kenya și Rwanda au semnat APE, la fel ca statele membre ale UE și UE. Kenya a ratificat acordul, iar în septembrie 2023 Comisia a prezentat spre aprobare Consiliului un APE interimar. Uganda și Burundi intenționează să semneze și ele APE. Din păcate, la 11 noiembrie 2016, membrii parlamentului Tanzaniei au votat împotriva ratificării APE.

[Comunitatea de Dezvoltare a Africii Australe \(SADC\)](#): după 10 ani de la lansare, negocierile privind APE au fost încheiate cu succes în iulie 2014. Acordul a fost semnat în iunie 2016 de către UE și grupul APE din SADC, care este format din șase dintre cei 15 membri ai SADC (Botswana, Lesotho, Mozambic, Namibia, Eswatini și Africa de Sud), și a intrat în vigoare în mod provizoriu în octombrie 2016, după ce Parlamentul European și-a dat aprobarea în septembrie 2016. Mozambic a ratificat acordul în aprilie 2017, care în prezent este aplicat cu titlu provizoriu de la 4 februarie 2018. Africa de Sud s-a retras oficial din Protocolul SADC în 2019. Angola are statut de observator și a început negocierile privind un acord de facilitare a investițiilor durabile în 2021, iar [Comisia a transmis Consiliului propunerile sale în iunie 2023](#).

[Regiunea Pacificului](#): UE a semnat APE cu Papua-Noua Guinee (PNG) în iulie 2009 și cu Fiji în decembrie 2009. Parlamentul a aprobat aceste acorduri în ianuarie 2011. Parlamentul PNG a ratificat APE în mai 2011, iar în iulie 2014 Fiji a decis aplicarea provizorie a APE. În iulie 2018, Tonga și-a exprimat intenția de a adera la APE. Mai recent, Samoa a finalizat procesul de aderare la APE în decembrie 2018, la fel ca și Insulele Solomon, în mai 2020.

Wolfgang Iglar
10/2023

